

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมา

จากการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศและแผนการพัฒนาคมนาคมในปี พ.ศ.2538 ทำให้ภาคหอการค้ามองเห็นศักยภาพภูมิยุทธศาสตร์ของจังหวัดพิษณุโลกในการเชื่อมโยงประเทศอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง จึงได้เสนอแนวคิดในการพัฒนาเส้นทางคมนาคมและการขนส่ง ให้อำนวยความสะดวกและการท่องเที่ยวในอนุภูมิภาคเหนือตอนล่าง โดยเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายสู่ประเทศเพื่อนบ้าน ตลอดจนกลุ่มประเทศอินโดจีน ต่อมาในปี พ.ศ.2539 นักวิชาการ ข้าราชการ นักการเมือง และนักธุรกิจท้องถิ่น ได้หยิบยกแนวคิดดังกล่าวมาเสวนาถึงโอกาสและความเป็นไปได้อย่างต่อเนื่อง จนแนวคิดถูกพัฒนาไปสู่ยุทธศาสตร์การพัฒนาสีแยกอินโดจีน โดยแกนนำของมูลนิธิชาวพิษณุโลกรวมใจด้านภัยเอดส์เป็นผู้ประสานหลักในการจัดการเสวนาให้ต่อเนื่อง ในที่สุดสามารถรวมกลุ่มก่อตั้ง “ชมรมศึกษาเพื่อการพัฒนาสีแยกอินโดจีน” เพื่อศึกษาและเสนอยุทธศาสตร์สู่การพัฒนาแบบองค์รวมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง และอื่น ๆ ทุกด้านไปพร้อม ๆ กัน จนกระทั่งในปี พ.ศ.2541 เกิดวิกฤตเศรษฐกิจทั่วประเทศ กระแสเศรษฐกิจพอเพียงได้รับความสนใจควบคู่กับกระแสประชาคม เป็นโอกาสให้แกนนำข้าราชการและประชาชนที่สนใจงานพัฒนาท้องถิ่นทุกจังหวัดได้เข้าร่วมเคลื่อนไหวในเวทีและกิจกรรมสาธารณะตามจังหวะก้าวอย่างต่อเนื่อง ได้รับประสบการณ์ตรงจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้โยงใยเป็นเครือข่ายทางสังคมอย่างกว้างขวางออกไปจากกลุ่มถึงกลุ่ม ทำให้เข้าใจวิถีคิดของบุคคล กลุ่มทุกประเภททุกระดับในสังคม เข้าใจสถานการณ์ที่แท้จริงของชุมชนต่าง ๆ ที่ไม่เหมือนกัน การเข้าร่วมอย่างสร้างสรรค์ด้วยกระบวนการที่สนับสุนนและเสริมศักยภาพของทุกฝ่ายเช่นนี้เอง ทำให้แกนนำจังหวัดได้รับการยอมรับเป็นลำดับ จนเป็นที่ทราบของคนทั่วไปในฐานะของแกนนำการเคลื่อนไหวด้านประชาสังคมภายในจังหวัด ขณะที่บทบาทของชมรมฯ ทำหน้าที่ประสานเครือข่ายกลุ่มจังหวัดชัดเจนขึ้น พร้อมกับมีการึกสำคัญมากมาย จึงปรับองค์กรเป็น “สถาบันพัฒนาสีแยกอินโดจีน” เมื่อสิงหาคม 2541 ขณะที่หลายจังหวัดพัฒนาจากกลุ่มแกนเล็กมาเป็นกลุ่มใหญ่หรือชมรม เช่น กลุ่มเพื่อนบ้านตาก ชมรมร่วมพัฒนาพิจิตร ชมรมศึกษาเพื่อการพัฒนาสุโขทัย เป็นต้น

สถาบันพัฒนาสี่แยกอินโดจีน ในปี พ.ศ.2542 ได้รับความไว้วางใจจากหลายหน่วยงาน ไม่ว่าจะเป็น สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ฯลฯ ให้การสนับสนุนเพื่อพัฒนาศักยภาพองค์กรและเครือข่ายแกนนำประชาคมควบคู่ไปกับการพัฒนาชุมชนแบบบูรณาการ โดยทำหน้าที่ “องค์กรพี่เลี้ยง” ด้วยการจัดเวทีประชาคมและสนับสนุนกิจกรรมประชาคมให้กับชุมชนในจังหวัดสี่แยกอินโดจีน ขณะเดียวกันสามารถค้นพบแกนนำเพิ่มขึ้นอีกจำนวนมากกระจายครอบคลุมทุกจังหวัด ขณะที่ จ.พิจิตร พัฒนาสู่การเป็นมูลนิธิร่วมพัฒนาพิจิตร จ.อุตรดิตถ์ กำแพงเพชร เพชรบูรณ์ มีนักวิชาการและนักพัฒนาท้องถิ่นเป็นแกนหลัก ส่วน จ.สุโขทัย แพร่ ตาก มีบุคลากรราชการและนักพัฒนาท้องถิ่นเป็นกำลังหลัก นอกจากนี้ยังสามารถขยายเครือข่ายออกไปถึง จ.นครสวรรค์ อุทัยธานี และ จ.น่าน อีกด้วย

ในปี พ.ศ.2543 รัฐบาลได้อนุมัติงบประมาณผูกพันถึงปี พ.ศ.2549 เพื่อพัฒนาเส้นทางสี่ช่องจระजर เชื่อมโครงข่ายคมนาคมตามยุทธศาสตร์พัฒนาสี่แยกอินโดจีน โดยมีจังหวัดพิษณุโลกเป็นศูนย์กลาง ใช้เงินลงทุนในการก่อสร้างเกือบ 10,000 ล้านบาท (ข่าวประชาคมสี่แยกอินโดจีนฉบับที่ 33 . 2543 : 1) โดยมีโครงข่ายการคมนาคมเพื่อเชื่อมจังหวัดต่างๆ ในเขตภาคเหนือตอนล่าง นอกจากนี้ยังเป็นการประสานโครงข่ายถนนการค้าระหว่างด้านตะวันตกไปตะวันออกของประเทศ จาก อ.แม่สอด จ.ตาก ไป จ.มุกดาหารและเส้นเหนือ-ใต้ จาก อ.แม่สาย จ.เชียงราย ไปยังกรุงเทพฯ ที่กำลังได้รับการพัฒนาเป็นถนนขนาด 4 เลน มีจุดตัดของยุทธศาสตร์ทางการค้าอยู่ที่จังหวัดพิษณุโลก ทำให้ภาพของการเป็นสี่แยกอินโดจีนของจังหวัดพิษณุโลก และกลุ่มภาคเหนือตอนล่างในขณะนี้มีความชัดเจนมากขึ้น

ด้วยเหตุนี้จึงต้องมีการจัดองค์กรเพื่อรองรับภารกิจต่าง ๆ รวมไปถึงการรองรับการลงทุนในภาคอุตสาหกรรมที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ให้สามารถดำเนินการไปได้ด้วยดี อุตสาหกรรมเป้าหมายที่ได้รับความสนใจเป็นพิเศษ ได้แก่ อุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม ซึ่งส่วนที่จะกล่าวต่อไปในผลการวิจัยครั้งนี้ จะเป็นแนวทางในการลงทุนทางด้านอุตสาหกรรมแปรรูปเกษตรขนาดกลางและขนาดย่อมบริเวณสี่แยกอินโดจีน แก่นักลงทุนและผู้ที่เกี่ยวข้องไป

1.1 สถานที่เก็บข้อมูล

- 1.1.1 ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 2 กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมจังหวัดพิษณุโลก
- 1.1.2 สำนักงานพาณิชย์จังหวัดพิษณุโลก
- 1.1.2 สำนักงานพาณิชย์จังหวัดอุตรดิตถ์
- 1.1.4 หอสมุดมหาวิทยาลัยนเรศวร

1.2 ความสำคัญของที่มาของปัญหาที่ทำวิจัย

เนื่องจากประเทศไทย เป็นประเทศที่อุดมไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ และมีศักยภาพพอที่จะพัฒนาให้เป็นประเทศอุตสาหกรรม โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งจะช่วยให้ประเทศไทยสามารถรอดพ้นจากภาวะวิกฤตเศรษฐกิจในปัจจุบันได้

ทางภาครัฐและเอกชนจึงได้ร่วมมือกัน วิเคราะห์หาช่องทางพัฒนาอุตสาหกรรมไทย และด้วยวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลจึงได้เล็งเห็นจุดตัดที่มาจากเส้นทางหลักสองเส้น เส้นทางหลักแรกคือแนวระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก เริ่มจากเมืองดานังซึ่งมีท่าเรือน้ำลึกในประเทศเวียดนามสู่สุวรรณเขตในประเทศไทย และมีการสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่สองที่มุกดาหาร เมื่อประกอบกับการพัฒนาถนนสี่ช่องจราจรจากอำเภอแม่สอดจังหวัดตาก ผ่านภาคเหนือตอนล่างและภาคตะวันออกเฉียงเหนือจนถึงขอนแก่นและมุกดาหาร กับการพัฒนาเส้นทางจากแม่สอดจนถึงเมืองท่ามะละแหม่งในพม่า กลายเป็นเส้นทางที่เชื่อมโยง 4 ประเทศเข้าด้วยกันความยาวกว่า 1,500 กม. ได้แก่ พม่า ไทย ลาว และเวียดนาม และยังเชื่อมกลุ่มประเทศทั้ง 4 กับประเทศเอเชียใต้ในมหาสมุทรอินเดียกับประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในมหาสมุทรแปซิฟิก เส้นทางหลักที่สองคือแนวระเบียงเศรษฐกิจเหนือ-ใต้ เกิดจากการขยายถนนสี่ช่องจราจรจากกรุงเทพฯผ่านนครสวรรค์ สู่อำเภอแม่สายจังหวัดเชียงราย เชื่อมต่อเส้นทางเชียงตุง และเชียงรุ่ง จนถึงคุนหมิง โดยเส้นทางทั้งสองเส้นมีจุดตัดกันที่จังหวัดพินฉุโลก จึงส่งผลให้พินฉุโลกมีสภาพเหมือนเป็นสี่แยกอินโดจีน อันเป็นศูนย์กลางของเอเชียอาคเนย์ไปโดยปริยาย ซึ่งเส้นทางดังกล่าวเหมาะที่จะทำธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) เป็นอย่างยิ่ง เพราะสามารถนำทรัพยากรที่มีในแต่ละท้องถิ่นมาทำการแปรรูปการเกษตร และส่งจำหน่ายให้กับประเทศข้างเคียงได้อย่างสะดวก อันเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับประชาชนในแต่ละท้องถิ่นอีกทางหนึ่ง

การจัดทำโครงการวิจัยชิ้นนี้ จะต้องมีการรวบรวมข้อมูลทรัพยากรต่างๆ รวมไปถึงสภาพเศรษฐกิจ สังคม ของแต่ละจังหวัดที่อยู่บริเวณสี่แยกอินโดจีนนี้แล้วนำมาวิเคราะห์ เพื่อให้ทราบแนวทางในการจัดตั้งอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมให้มีความสอดคล้องกันในแต่ละท้องถิ่นมากที่สุด

1.3 วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

- 1.3.1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์อุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตรในกลุ่มจังหวัดสี่แยกอินโดจีน
- 1.3.2. เพื่อศึกษาแหล่งอุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตรที่สอดคล้องกับแหล่งวัตถุดิบ
- 1.3.3. เพื่อนำเสนอแนะทางการลงทุนในส่วนของอุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตรในกลุ่มจังหวัดสี่แยกอินโดจีน

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.4.1. ก่อให้เกิดการลงทุนทางการเกษตรในกลุ่มจังหวัดสี่แยกอินโดจีน
- 1.4.2. เป็นแนวทางให้แก่ผู้ที่ต้องการลงทุนธุรกิจทางการเกษตรในกลุ่มจังหวัดสี่แยกอินโดจีน
- 1.4.3. ก่อให้เกิดการสร้างงานแก่คนในท้องถิ่นได้
- 1.4.4. เป็นแนวทางในการกระจายรายได้ออกสู่ชนบท

1.5 ขอบเขตการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาและวิเคราะห์อุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตรในกลุ่มจังหวัดสี่แยกอินโดจีน อันได้แก่ จังหวัดกำแพงเพชร ดาก นครสวรรค์ พิจิตร พิษณุโลก เพชรบูรณ์ สุโขทัย อุตรดิตถ์ และอุทัยธานี จากข้อมูลทางอุตสาหกรรมและการตลาดปี 2542 โดยเน้นด้านผลิตผลทางการเกษตร

1.6 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

- 1.6.1. ศึกษาข้อมูลและแหล่งข้อมูล
- 1.6.2. วิเคราะห์และศึกษาแหล่งอุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตรที่สอดคล้องกับแหล่งวัตถุดิบ
- 1.6.3. ศึกษารูปแบบกระบวนการผลิต และวิธีดำเนินการในอุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตร
- 1.6.4. วิเคราะห์สู่ทางการลงทุน
- 1.6.5. สรุปผลการวิจัย

1.7 ตารางที่ 1.1 แผนการดำเนินงานตลอดโครงการ

การดำเนินงาน	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.
1.รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตร	←				→			
2. ศึกษาแหล่งอุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตรที่สอดคล้องกับแหล่งวัตถุดิบ			←		→			
3. ศึกษารูปแบบกระบวนการผลิต และวิธีดำเนินการในอุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตร			←		→			
4.วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ทั้งหมด						←	→	
5.สรุปผลและแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตร							←	→
6.จัดทำรายงานการวิจัย								←

1.8 หน่วยงานที่นำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

- 1.8.1. คณะวิศวกรรมศาสตร์
- 1.8.2. สถาบันพัฒนาสีเขียวอินโดจีน
- 1.8.3. กลุ่มผู้สนใจที่จะลงทุน

1.9 ข้อมูลที่ทำการรวบรวม

- 1.9.1. ข้อมูลทางกายภาพในกลุ่มจังหวัดสีเขียวอินโดจีน
- 1.9.2. ข้อมูลของผลิตผลทางการเกษตรตลอดจนสินค้าแปรรูปทางการเกษตร
- 1.9.3. ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการเช่น กระบวนการผลิต การจัดการ การตลาด เป็นต้น

1.10 รายละเอียดของงบประมาณค่าใช้จ่าย

1.10.1. หมวดค่าใช้จ่าย

ค่าใช้จ่ายในการจัดหาบทความที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย	300 บาท
ค่าจ้างเหมาถ่ายเอกสาร	600 บาท
ค่าเดินทาง	800 บาท
ค่าใช้จ่ายในการผลิตรายงานวิจัย	500 บาท

1.10.2. หมวดค่าวัสดุ

ค่าวัสดุอุปกรณ์ในการจัดทำงานวิจัย	200 บาท
-----------------------------------	---------

รวม เป็นเงินทั้งสิ้น 2,400 บาท

หมายเหตุ ทุกรายการสามารถตรวจสอบได้

